

Järnvägsnät-
beskrivning

2013

Utgåva 2011-09-30

Kapitel 5
Tjänster



TRAFIKVERKET



Uppdateringar

Denna utgåva innehåller revideringar och uppdateringar enligt nedan och ersätter tidigare utgåvor.

Uppdatering	Infört
Samrådsutgåva	2011-09-30

Innehållsförteckning

5	Tjänster.....	2
5.1	Inledning	2
5.1.1	Information om andra som tillhandahåller tjänster	3
5.2	Minimipaket av tillträdestjänster.....	3
5.2.1	Tågläge för persontrafik	4
5.2.2	Tågläge för godstrafik	5
5.2.3	Tågläge för tjänstetåg	5
5.3	Bantillträdestjänster och tillgång till angränsande faciliteter	5
5.3.1	Användning av kontaktledning	5
5.3.2	Bränsledepåer	5
5.3.3	Stationer för resenärer, inklusive byggnader och övriga faciliteter (plattformar)	6
5.3.4	Godsterminaler	6
5.3.5	Rangerbangårdar	8
5.3.6	Spår eller spårområde för tågbildning	9
5.3.7	Uppställning	10
5.3.8	Underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar	12
5.4	Tilläggstjänster	13
5.4.1	Tillhandahållande av drivmotorström	13
5.4.2	Tillhandahållande av bränsle.....	14
5.4.3	Service för tåg	14
5.4.4	Tågbildningstjänster	14
5.4.5	Tjänster som gäller specialtransporter och farligt gods.....	14
5.4.6	Andra tilläggstjänster	16
5.5	Extra tjänster	16
5.5.1	Telekommunikationsnät	16
5.5.2	Tillhandahållande av extra information	16
5.5.3	Teknisk kontroll av fordon.....	17
5.5.4	Andra extratjänster	17

5 Tjänster

5.1 Inledning

Kapitel 5 redovisar tjänster i den ordning som de regleras i direktiv 2001/14/EG. Tjänsterna är uppdelade i följande kategorier:

- **Minimipaket av tillträdestjänster (tågläge)**

Minimipaketet motsvaras av tjänsten tågläge. I denna tjänst ingår rätten att använda den kapacitet som tilldelats (spår och växlar) i enlighet med definitionen av tågläge (se avsnitt 1.10.2), trafikledning, nödvändig information med mera.

- **Bantillträdestjänster och tillträde till angränsande faciliteter**

I denna kategori ingår tillträde till spårkapacitet utöver vad som omfattas av minimipaketet, exempelvis uppställning och tågbildning samt tillgång till angränsande faciliteter i form av lastplatser, stationsbyggnader med mera.

- **Tilläggstjänster**

I kategorin tilläggstjänster ingår tjänster som Trafikverket erbjuder i anslutning till tillträdestjänsterna ovan, exempelvis tågbildning, transportvillkor för specialtransporter med mera.

- **Extra tjänster**

I denna kategori ingår exempelvis tjänster som extra information och tillgång till GSM-R.

I kapitlet beskrivs de tjänster som Trafikverket tillhandahåller samt vilka krav och förutsättningar som finns för att använda tjänsterna. Information om vem som har rätt att ansöka om tillträdestjänster finns i avsnitt 2.2.1. Avsnitt 4.2.1 beskriver kapacitetsförutsättningar medan avsnitt 4.3 anger hur man ansöker om kapacitet.

Avgifter för de tjänster som Trafikverket erbjuder redovisas i kapitel 6. De villkor som gäller för trafikering redovisas i kapitel 2 och var tjänsterna finns tillgängliga redovisas i kapitel 3.

Samtliga kontaktuppgifter finns i bilaga 1.1.

Ansökan om kapacitet görs i form av ansökan om tjänster enligt avsnitt 5.2 och 5.3.

När järnvägsfordon används för avtalade arbeten på den järnvägsinfrastruktur som Trafikverket förvaltar, betraktas de som arbetsfordon. Ingen avgift tas ut för dessa arbetsfordon, vars användande har formen banarbete eller transport av arbetsfordon. Se avsnitt 6.1.

5.1.1 Information om andra som tillhandahåller tjänster

Trafikverket erbjuder andra svenska infrastrukturförvaltare att publicera sin [järnvägsnätsbeskrivning](#) på Trafikverkets webbplats.

På Trafikverkets webbplats finns även Branschregistret, där aktörer som tillhandahåller [järnvägsnära tjänster](#) till järnvägsföretag och trafikorganisatörer kan publicera kontaktuppgifter med länkar till den egna webbplatsen.

Trafikverket ansvarar inte för informationen i andra infrastrukturförvaltares järnvägsnätsbeskrivningar eller för innehållet i tjänster som andra aktörer erbjuder.

5.2 Minimipaket av tillträdestjänster

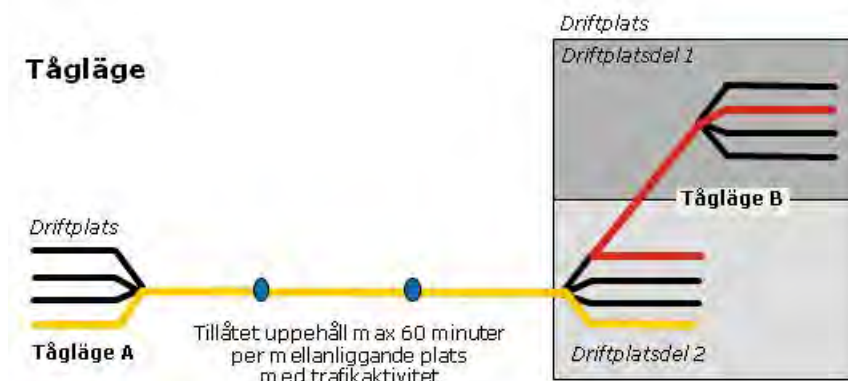
Trafikverket tillhandahåller minimipaket av tillträdestjänster i form av tjänsten tågläge, som indelas i följande alternativ:

- tågläge för persontrafik
- tågläge för godstrafik
- tågläge för tjänstetåg.

Tjänsten tågläge omfattar hela förflyttningen från en plats till en annan, från det att fordonsrörelsen inleds på utgångsstationen till det att fordonet stannat på slutstationen. I tågläget, eller mellan tåglägen i ett tåguppdrag, ingår uppehåll på maximalt en timme (60 minuter) per mellanliggande plats med trafikutbyte. Se figur 5.1, tågläge alternativ A. Om längre uppehåll än en timme per plats önskas, krävs ansökan om tjänsten uppställning, se avsnitt 5.3.7.

För förflyttningar över driftplatsgräns, eller mellan driftplatsdelar inom en driftplats, krävs ansökan om tågläge. Se figur 5.1, tågläge alternativ B.

Verksamhetsstyrning med kvalitetsavgifter omfattar endast tåglägen mellan olika driftplatser. Se figur 5.1, tågläge alternativ A.



Figur 5.1 Tågläge alternativ A – mellan driftplatser.
Tågläge alternativ B – mellan driftplatsdelar.

5.2.1 Tågläge för persontrafik

Om trafikuppgiften omfattar transport av resande ska ansökan avse tågläge för persontrafik. Ansökan om tågläge hanteras enligt den tilldelningsprocess som beskrivs i kapitel 4. I tågläge för persontrafik ingår tillgång till

1. den infrastruktur som tilldelats för framförandet av tåget

Här avses rätten att använda tilldelad kapacitet, till exempel spår och växlar, enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtalet, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. Rätten att använda den tilldelade kapaciteten kan dock bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver användandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt användande av infrastrukturen.

2. kontaktledning

Här avses rätten att använda Trafikverkets kontaktledning på elektrifierade banor.

3. trafikledning

Här avses rätten att via Trafikverkets trafikstyrnings- och kommunikationssystem ta del av den operativa information som är nödvändig för att använda tågläget. Trafikledningen inkluderar trafikövervakning och tågklarering, inklusive information om tågrörelser. Se även avsnitt 3.8.6.1 och 3.3.3.

Trafikverkets trafikledning på sidospår består i att upplysa om vilka växlingsrörelser och A-skydd som pågår. De aktörer som verkar på platsen svarar för samordningen av dessa rörelser.

4. trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer (GRUND)

Trafikinformation GRUND omfattar information till järnvägsföretag och trafikorganisatörer från och med att ett tågläge är fastlagt, under och efter användandet av tågläget. Här avses den information (utöver punkt 3) som behövs för att utföra eller driva den järnvägstrafik som kapacitet har tilldelats för.

Trafikinformationen levereras till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer genom olika kanaler såsom e-post, internet, direkt åtkomst till Trafikverkets it-system eller muntligt via telefon. Trafikverket svarar inte för den utrustning som är nödvändig för att ta del av trafikinformation GRUND.

Mer information om trafikinformation GRUND finns i bilaga 5.1, avsnitt 1.

För information om operativa regler, se avsnitt 2.4.

För uppgifter som ska lämnas före tågs avgång, se bilaga 2.1.

På Trafikverkets webbplats finns upplysningar om tillgång till Trafikverkets [system, verktyg och e-tjänster](#).

5. trafikinformation till resenärer

Informationen säkerställer att resenärer och tredje man får den information som är nödvändig för att kunna genomföra en resa, oberoende av järnvägsföretag eller trafikorganisationsföretag. Informationen omfattar högtalarutrop, fast och dynamisk skyltning inom stationsområdet samt publicering av information på Trafikverkets webbplats och i mobila tjänster.

Den webbaserade trafikinformationen kan även visas på järnvägsföretagets eller trafikorganisationsföretagets egen webbplats.

Mer information om trafikinformation till resenärer finns i bilaga 5.1, avsnitt 2. I bilaga 5.1, avsnitt 2.4, beskrivs även hur den sökandes underlag (annonseringsbeställning) för Trafikverkets trafikinformationsuppdrag hanteras.

6. plattformar för resandeutbyte eller för enklare service

Här avses rätten att under tilldelat tågläge använda plattformar med tillhörande plattformsutrustning för resandeutbyte eller för enklare service.

5.2.2 Tågläge för godstrafik

Ansökan om tågläge hanteras enligt den tilldelningsprocess som beskrivs i kapitel 4. I tågläge för godstrafik ingår tillgång till de tjänster som beskrivs i avsnitt 5.2.1 punkterna 1–4.

5.2.3 Tågläge för tjänstetåg

Tjänsten tågläge för tjänstetåg är avsedd för förflyttning av enbart dragfordon eller för persontrafikfordon som inte är upplåtna för resenärer. Det kan vara förflyttning av fordon av omloppsskäl, till avgångsstation eller från ankomststation eller till och från uppställningsplats, serviceanläggning eller verkstad.

Ansökan om tågläge hanteras enligt den tilldelningsprocess som beskrivs i kapitel 4. I tågläge för tjänstetåg ingår tillgång till de tjänster som beskrivs i avsnitt 5.2.1 punkterna 1–4. Om trafikuppgiften kräver tillgång till plattform ingår även tjänsten i avsnitt 5.2.1 punkt 6.

5.3 Bantillträdestjänster och tillgång till angränsande faciliteter

5.3.1 Användning av kontaktledning

Tjänsten användning av kontaktledning ingår i Trafikverkets minimipaket av tillträdestjänster. Se avsnitt 5.2.1 punkt 2.

5.3.2 Bränsledepåer

Trafikverket har inga bränsledepåer. För information om var bränsledepåer finns hänvisas till andra infrastrukturförvaltares järnvägsnätsbeskrivningar, till järnvägsföretag som erbjuder tjänsten eller till andra aktörer som äger depåer eller på annat vis tillhandahåller bränsle. Se även avsnitt 5.1.1.

5.3.3 Stationer för resenärer, inklusive byggnader och övriga faciliteter (plattformar)

Tjänsten stationer för resenärer omfattar dels en bantillträdestjänst som består av spårkapacitet i anslutning till plattformar, dels en tjänst för tillgång till plattformar samt ytterligare en tjänst för tillgång till allmänna utrymmen för resenärer.

5.3.3.1 Spårkapacitet vid plattform

Trafikverket tillhandahåller spårkapacitet vid plattform som en del av tjänsten tågläge, eller i form av tjänsten uppställning. Se avsnitt 5.3.7.

5.3.3.2 Tillgång till plattform

Tjänsten omfattar såväl plattform för resandeutbyte som särskilda serviceplattformar. För tillträde i samband med användande av tågläge för persontrafik, eller i särskilda fall tågläge för tjänstetåg, ingår tjänsten i tågläget. Se avsnitt 5.2.1 punkt 6.

5.3.3.3 Tillgång till stationsbyggnader och allmänna utrymmen för resenärer

Trafikverket tillhandahåller inga stationsbyggnader eller allmänna utrymmen för resandeutbyte. Många av de stationsbyggnader som används för resandeutbyte förvaltas [Jernhusen AB](#).

Trafikverket förvaltar dock ett antal hållplatser med varierande grad av plattformstrustning, som exempelvis vindskydd och bänkar. För tillträde i samband med användande av tågläge för persontrafik, ingår tjänsten i tågläget.

För information om tillgång till stationsbyggnader hänvisas till [Jernhusen AB](#) eller andra aktörer som äger eller förvaltar stationsbyggnader, se även avsnitt 5.1.1.

5.3.4 Godsterminaler

Med godsterminal menas ett avgränsat område som är anslutet till järnvägsnätet och avsett för lastning och lossning av gods och lastbärare, eller omlastning från järnväg till andra trafikslag.

Det finns två typer av godsterminaler: centrala terminaler och lastplatser. På centrala terminaler, till exempel hamnar och kombiterminaler, ges gods inklusive eventuella lastbärare möjlighet till transportmedelsbyte.

Lastplatser är en betydligt enklare typ av godsterminal, med tillhörande lastyta.

5.3.4.1 Kapacitet på spår till kombiterminal

Trafikverket förvaltar spår till kombiterminaler där andra aktörer tillhandahåller markytor, faciliteter och tjänster. För ansökan om spårkapacitet för uppställning i samband med lastning och lossning på spår till dessa terminaler, se avsnitt 5.3.7.

5.3.4.2 Kapacitet på lastplats

Trafikverket tillhandahåller lastplatser med enkel standard, där det är möjligt att lasta eller lossa gods till och från transport på järnväg. Generellt är de öppna för alla varuslag, men det finns vissa begränsningar när det gäller platsernas beskaffenhet, till exempel föreningar och nedskräpning. Vid vissa platser kan det finnas restriktioner för bullrande verksamhet.

Tjänsten kapacitet på lastplats omfattar att spår och en begränsad markyta intill spåret (upp till 8 meter, räknat från ytterkant på den närmaste rälen) tillsammans upplåts för lastning och lossning med egna hanteringsresurser. På vissa platser ingår även lastkaj. Lagring av gods är inte tillåten, men lämpliga ytor i anslutning till lastplatser kan i vissa fall vara tillgängliga för arrende.

I bilaga 3.1 framgår på vilka platser och enskilda spår som tjänsten erbjuds. På [Trafikverkets webbplats](#) finns applikationen "Lastplatser för gods på järnväg", med ytterligare information om platserna och deras attribut, till exempel underlag, belysning och lastkajer.

Följande gäller vid tilldelning av kapacitet på de spår där tjänsten tillhandahålls:

- Kapaciteten ska knytas till ett ankommande eller avgående tågnummer.
- Kapaciteten upplåts endast för lastning och lossning.
- Kapacitet tilldelas i perioder på upp till tolv timmar.

När platsen lämnas ska den som tilldelats tjänsten försäkra sig om att

- lastytan är tom på gods
- lastytan är skrapad och/eller sopad från spår av hanteringen
- sådant som samlats in vid städningen är bortforslat från lastplatsen
- gångbanor längs spåret är rensade från hinder
- järnvägsinfrastrukturen kan besiktas (till exempel räler, sliprar, befästningar och skarvar), vilket innebär att anläggningen ska vara rensad från skräp.

Om den som tilldelats tjänsten finner lastplatsen ostädad, ska denne ge föregående användare möjlighet att inom rimlig tid städa lastplatsen. Om så inte sker, kan Trafikverket anlita en entreprenör för att städa. Den som skräpat ned får då betala städningen.

Trafikverket röjer snö från spår, växlar och övergångar. Om spårgående fordon används, kan snön komma att läggas upp på den del av lastytan som är närmast spåret. Den som använder tjänsten ansvarar för snöröjning och sandning på lastytan, och i vissa fall även på tillfartsvägar till lastytan. Snö som röjts undan ska läggas upp på en plats som passar för ändamålet.

Den som använder tjänsten är skyldig att delta i den samordning som Trafikverket anordnar (enligt arbetsmiljölagen). En sådan samordning kan också erbjuda möjlighet till att samordna de entreprenörer som användarna av tjänsten anlitar för exempelvis snöröjning.

Om användaren orsakar skador eller onormalt slitage på anläggningen (markytor, järnvägsinfrastrukturen eller tillfartsvägar) ska detta ersättas till Trafikverket enligt järnvägsnätsbeskrivningens allmänna avtalsvillkor.

I tjänsten kapacitet på lastplats ingår tillgång till

1. de spår som tilldelats för lastplatsen

Här avses rätten att använda tilldelad kapacitet för uppställning av stillastående fordon enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. Rätten att använda den tilldelade kapaciteten kan dock bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver användandet.

Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt användande av infrastrukturen.

2. trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer

Information till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer från och med att kapacitet lastplats tilldelats, under och efter användandet av spårkapaciteten. Trafikinformationen omfattar

- a) villkor för användandet av lastplatsen
- b) eventuella avvikelser från fastställd tågplan
- c) trafikhändelser, information om eventuella åtgärder för återställande av bana och trafik samt prognoser för detta.

Trafikinformation levereras till järnvägsföretaget eller trafikorganisatören genom olika kanaler, se avsnitt 5.2.

Om kapacitet endast önskas för uppställning på spår där tjänsten kapacitet på lastplats erbjuds, kan detta tilldelas villkorat om inga ansökningar till tjänsten har inkommit. Den villkorade uppställningen upphör om tjänsten söks och tilldelas någon annan. I så fall kommer den som fått villkorad kapacitet tilldelad att, med minst 14 dagars förvarning, få ställa upp sina fordon på en annan plats.

Trafikverket erbjuder även tjänsten uppställning (utan lastyta), se avsnitt 5.3.7.1.

För mer information om lastplatser samt villkor för användande av dessa kontakta Kundservice järnväg på Trafikverket, se bilaga 1.1.

5.3.5 Rangerbangårdar

Tjänsten rangerbangårdar omfattar tillträde till spår och tillgång till anläggningar inom rangerbangårdar. Rangerbangårdarna och de spår som tillhör respektive anläggning framgår av avsnitt 3.8.

I tjänsten ingår tillgång till

- 1. de spår, växlar och rangerspecifika anläggningar som tilldelats på rangerbangården**

Här avses rätten att använda tilldelad kapacitet enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. På rangerbangårdar där Trafikverket eller en tjänsteleverantör som Trafikverket godkänt tillhandahåller tågbildnings-tjänster, kan inskränkningar förekomma.

Rätten att använda den tilldelade kapaciteten kan bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver användandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt användande av infrastrukturen.

- 2. kontaktledning och elström via värmepost**

Här avses rätten att använda Trafikverkets kontaktledning på elektrifierade rangerbangårdar. Dessutom ingår rätten att använda elström via värmeposter.

3. trafikledning

Här avses rätten att, där så är möjligt, via Trafikverkets trafikstyrnings- och kommunikationssystem ta del av operativ information. Trafikverkets trafikledning på sidospår består i att upplysa om vilka växlingsrörelser och A-skydd som pågår. De aktörer som verkar på platsen svarar för samordningen av dessa rörelser.

4. trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer

Här avses information till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer från och med att kapacitet på rangerbangården tilldelats, under och efter användandet av kapaciteten. Trafikinformationen omfattar

- a. villkor för användandet av rangerbangårdens spår och anläggningar
- b. eventuella avvikelser från fastställd tågplan
- c. planerade ankomst- och avgångstider
- d. trafikhändelser, information om eventuella åtgärder för återställande av anläggningar samt prognoser för detta.

Trafikinformation levereras till järnvägsföretaget eller trafikorganisatören genom olika kanaler, se avsnitt 5.2.

Rangerbangårdarna är anläggningar byggda för ett specifikt syfte: att upplösa, sortera och bilda tåg. Vid tilldelning av kapacitet kommer ansökningar som kan knytas till rangering att värderas högre än andra (exempelvis uppställning), se avsnitt 4.2.1.4.

Kapacitet på rangerbangårdar tilldelas efter dialog med den sökande.

För användande av Trafikverkets rangeranläggningar kan det finnas krav på genomgången utbildning. För mer information, kontakta *Kundservice järnväg* på Trafikverket, se bilaga 1.1.

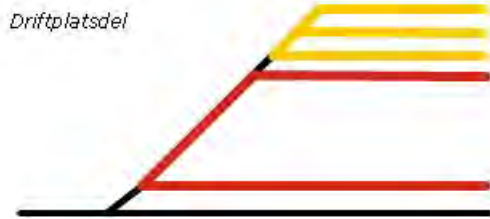
5.3.6 Spår eller spårområde för tågbildning

Tjänsten spår eller spårområde för tågbildning är en bantillträdestjänst avsedd att tillhandahållas på trafikplatser där Trafikverket ser behov av att detaljplanera fordonsrörelser, på spår som inte tillhör de rangerbangårdar som redovisas i avsnitt 3.8. Tjänstens omfattning framgår av beskrivningen nedan.

Tjänsten består av rätten att under en angiven tidsperiod utföra fordonsrörelser inom en driftplatsdel. Tjänsten är tillgänglig bara för den som också har, eller ansöker om, kapacitet för uppställning – och då bara för fordonsrörelser på och mellan dessa spår. Se figur 5.2.

På grund av att Trafikverket för närvarande saknar planeringsstöd som gör det möjligt att kapacitetsfördela infrastrukturen så detaljerat, tillhandahålls inte tjänsten under Tågplan 2013. Det innebär att iordningställande av tåg och förflyttning av fordon kan ske operativt, genom att järnvägsföretaget exempelvis begär de växlingsvägar som behövs för rörelsen. På så sätt kan förflyttning ske utanför den signal som avgränsar det spår där kapacitet för uppställning tilldelats.

Spår eller spårområde för tåg bildning



Figur 5.2 Tåg bildning; rörelser på eller mellan spår för uppställning

I tjänsten tåg bildning, som är en bantillträdestjänst, ingår tillgång till

1. de spår och växlar som behövs för uppgiften

Här avses rätten att använda kapacitet enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. Rätten att använda den tilldelade kapaciteten kan dock bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver användandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt användande av infrastrukturen.

2. kontaktledning

Här avses rätten att använda Trafikverkets kontaktledning på elektrifierade driftplatser.

3. trafikledning

Här avses rätten att, där så är möjligt, via Trafikverkets trafikstyrnings- och kommunikationssystem ta del av operativ information. Trafikverkets trafikledning på sidospår består i att upplysa om vilka växlingsrörelser och A-skydd som pågår. De aktörer som verkar på platsen svarar för samordningen av dessa rörelser.

4. trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer

Tjänsten tåg bildning inkluderar del av "trafikinformation GRUND". De delar som ingår är punkterna a–c, f och i. Se avsnitt 5.2.1 punkt 4 samt bilaga 5.1, avsnitt 1.

Kapacitet för tåg bildning tilldelas efter dialog med den sökande.

5.3.7 Uppställning

Tjänsten uppställning är indelad i dels en bantillträdestjänst som omfattar två typer av uppställningstjänster (avsnitten 5.3.7.1 och 5.3.7.2), dels en tjänst som omfattar tillgång till elström vid uppställning av järnvägsfordon (avsnitt 5.3.7.3). Om uppställningen omfattar lastning/lossning på en lastplats där tjänsten "Kapacitet på lastplats" (avsnitt 5.3.4.2) erbjuds, ska sådan tjänst sökas.

5.3.7.1 Spårkapacitet för uppställning

Trafikverket tillhandahåller spårkapacitet för uppställning av fordon för kortare tid, i form av tjänsten uppställning.

Tjänsten uppställning ska ansökas om vid *all* uppställning av fordon, utöver det uppehåll på en timme per mellanliggande plats med trafikutbyte som kan ingå i tågläget. Ansökan om uppställning ska i första hand utformas utifrån önskad spårlängd och tid för uppställning – inte specifika spår. För mer information, se avsnitt 4.2.1.4.

En förteckning över lämpliga spår för uppställning finns i bilaga 3.1.

I tjänsten uppställning ingår tillgång till

1. de spår som tilldelats för uppställningen

Här avses rätten att använda tilldelad kapacitet för uppställning av stillastående fordon enligt de villkor som fastställts i tågplanen, trafikeringsavtal, tillstånd och licenser samt enligt gällande föreskrifter. Rätten att använda den tilldelade kapaciteten kan dock bli föremål för Trafikverkets trafikledningsbeslut och myndighetsbeslut som begränsar, förändrar eller upphäver användandet. Sådana beslut kan exempelvis orsakas av störningar och syftar alltid till att uppnå ett säkert och effektivt användande av infrastrukturen.

2. trafikinformation till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer

Information till järnvägsföretag eller trafikorganisatörer från och med att kapacitet för uppställning tilldelats, under och efter användandet av spårkapaciteten. Trafikinformationen omfattar

- a) villkor för uppställningen
- b) eventuella avvikelser från fastställd tågplan
- c) trafikhändelser, information om eventuella åtgärder för återställande av bana och trafik samt prognoser för detta

Trafikinformation levereras till järnvägsföretaget eller trafikorganisatören genom olika kanaler, se avsnitt 5.2.

Som stöd för ansökan om spårkapacitet för uppställning i Stockholm redovisar Trafikverket riktlinjer för spår användning, se avsnitt 4.2.1.4.

Vid tilldelning av spårkapacitet för uppställning har fordon som kan knytas till tågproduktion (tåglägen) företräde gentemot andra fordon. Spårkapacitet för uppställning av fordon vid plattform medges normalt endast för resenärernas på- och avstigning, furnering och lättare driftsunderhåll. Spårkapacitet för uppställning av godstågsfordon i anslutning till angränsande faciliteter, till exempel tillgång till anläggningar inom godsterminal, medges normalt endast i direkt anslutning till användandet av anläggningen i fråga.

Den som under en månad uppenbart inte använder tilldelad kapacitet för uppställning ska på Trafikverkets begäran avstå från kapaciteten.

Uppställning av fordon regleras ur elsäkerhetssynpunkt i BVF 922, se avsnitt 2.4.1.3.

5.3.7.2 Spårkapacitet för långtidsuppställning

Tjänsten långtidsuppställning innebär att spårkapacitet upplåts för uppställning av fordon på spår med låg underhållsnivå, som kan tas i bruk endast efter en i förhand överenskommen tidsfrist. Tidsfristen behövs för att Trafikverket ska kunna inspektera spåren och göra dem trafikerbara.

Långtidsuppställning ingår inte i Trafikverkets infrastrukturåtagande, men kan tilldelas om kapacitet finns. Syftet med tjänsten är att tillhandahålla långtidsuppställning på spår med lägre underhållsnivå än genomsnittet, till ett reducerat pris.

För information om vad som ingår i tjänsten, se avsnitt 5.3.7.1 punkt 1 och 2.

Baserat på en förhandskontakt med beskrivning av behovet föreslår Trafikverket lämpliga platser och spår för långtidsuppställning. Därefter görs ansökan om tjänsten, se avsnitt 4.3.

I bilaga 3.1 redovisas vissa sidospår som otrafikerade. Dessa spår kan vara möjliga att använda för långtidsuppställning. Uppgifterna ger en bild av Trafikverkets utbud och kan användas vid beskrivning av behovet av långtidsuppställning.

Långtidsuppställning tilldelas för högst en tågplan. Om behovet av uppställning sträcker sig över längre tid än en tågplan ska en ny ansökan lämnas till Trafikverket.

5.3.7.3 Tillgång till elström vid uppställning av järnvägsfordon

Det är möjligt att ansluta järnvägsfordon till elström (till exempel för uppvärmning och kylning) via

- tågvärmeposter (1000 V)
- lokvärmeposter (230 V)
- diesellokvärmeposter (400 V)
- uppfälld strömavtagare.

Tjänsten erbjuds dem som samtidigt ansöker om plats för uppställning av fordon på det angränsande spåret, se avsnitt 4.2.1.4.

5.3.8 Underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar

Tjänsten underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar är uppdelad i dels en bantillträdestjänst som omfattar spårkapacitet vid sådana anläggningar, dels en tjänst som omfattar tillgång till sådana anläggningar.

5.3.8.1 Spårkapacitet vid underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar

Trafikverket tillhandahåller spårkapacitet vid tekniska anläggningar i form av tjänsten spår för uppställning. Se avsnitt 5.3.7.

5.3.8.2 Tillgång till underhållsanläggningar och andra tekniska anläggningar

I Göteborg Skandiahamnen (Gsh), vid spår 31–35, tillhandahåller Trafikverket en bromsprovsanläggning för laddning av luft i tågens bromssystem, täthetskontroll och bromsprov. För den som ska använda anläggningen finns krav på genomgången utbildning.

En beskrivning av anläggningen finns i avsnitt 3.8.5. För mer information om utbildning, kontakta *Kundservice järnväg* på Trafikverket, se bilaga 1.1

Trafikverket varken äger eller förvaltar verkstäder. Anläggningar för tvätt av tåg finns i anslutning till vissa större stationer i landet, men Trafikverket driver inte dessa. Trafikverket äger inte heller anläggningar för fekalietömning, men de finns tillgängliga på vissa stationer.

Andra verksamhetsutövare kan erbjuda tjänsten. För mer information, se avsnitt 5.1.1.

5.4 Tilläggstjänster

5.4.1 Tillhandahållande av drivmotorström

Trafikverket köper in drivmotorström och erbjuder järnvägsföretag och trafikorganisatörer denna tjänst till självkostnadspris.

Trafikverket köper elström som till 100 procent är producerad via vattenkraft som är certifierbar för ”Bra Miljöval”. Den som vill ha elström som är producerad på annat sätt, till exempel ”Bra Miljöval EL”, kan beställa detta från Trafikverket och får då betala den merkostnad som denna beställning innebär. En förutsättning är att produkten går att köpa på elmarknaden. Trafikverket kan på förfrågan lämna en prisprognos före beställning.

Ett prognostiserat pris för drivmotorström presenteras i Trafikverkets elprisrapport. Priset belastas med ett påslag för de förluster som uppkommer i distributionen och omformningen. Detta påslag varierar från fordon till fordon, se avsnitt 6.3.4.1.

[Elprisrapport](#)

Förutom det prognostiserade priset för drivmotorström tillkommer en kostnad för elcertifikat. Alla konsumenter av drivmotorström måste enligt lag under 2012 köpa elcertifikat motsvarande 17,9 procent av sin förbrukning.

Det prognostiserade priset beräknas med rimlig marginal så att det normalt inte ska överstigas. Priset ska endast ses som en information om prisnivån.

För fordon med återmatning ger Trafikverket full kompensation för den återmatade energin.

Ansökan om drivmotorström ingår i ansökan om tjänsterna tågläge, rangerbangårdar samt spår och spårområde för tågbildning.

5.4.2 Tillhandahållande av bränsle

Trafikverket tillhandahåller inte bränsle. Bränsledepåer ingår inte i infrastrukturen, men järnvägsföretag kan få tillgång till sådana genom att teckna avtal med den verksamhetsutövare som driver bränsledepån på den aktuella platsen. Även ett flertal oljebolag kan tillhandahålla tjänsten. Se avsnitt 5.1.1.

5.4.3 Service för tåg

Trafikverket tillhandahåller inte tjänster för service för tåg. Den sökande kan i vissa fall få tillgång till sådana tjänster, exempelvis städning, furnering eller reparationstjänster, genom avtal med järnvägsföretag som erbjuder tjänsten mot avgift, eller andra företag som är inriktade på sådana tjänster. Se avsnitt 5.1.1.

5.4.4 Tågbildningstjänster

Med tågbildningstjänster avses rangering, växling och andra tillhörande tjänster för att planera och koordinera fordonsrörelser, upplösa och bilda tåg på tågbildningsplatser (se avsnitt 3.8.1).

På tågbildningsplatser är Trafikverkets roll att vid tilldelning av kapacitet se till att infrastrukturen kan användas säkert, effektivt och konkurrensneutralt.

På tågbildningsplatser med flera intressenter kommer Trafikverket att föra en löpande dialog med parterna, såväl under tågplaneprocessen som under tågplaneperioden, för att säkerställa att målsättningarna ovan uppfylls och att verksamheten på tågbildningsplatsen kan bedrivas enligt de intentioner som låg till grund för tilldelningen. Intressenterna ska agera för att gemensamt finna de lämpligaste rutinerna vid tågbildningsplatserna, till exempel genom att köpa tjänster av varandra eller finna en annan gemensam tjänsteleverantör. Leveranserna ska omfatta ad hoc-processen enligt avsnitt 4.2.3. Trafikverket kan dock engagera externa leverantörer för att tillhandahålla de tjänster som behövs. De tjänster som erbjuds ska tillkännages med minst 3 månaders framförhållning och kommer som princip att bli självkostnadsbaserade. Resultatet av intressenternas agerande redovisas i samband med att tågplanen fastställs.

Tågbildningstjänster förutses bli aktuella på driftplatsen Hagalund.

5.4.5 Tjänster som gäller specialtransporter och farligt gods

5.4.5.1 Transportvillkor och transporttillstånd för specialtransport

En specialtransport är en transport som överskrider någon av de tekniska normer som anges i kapitel 3. Specialtransporter uppdelas i:

- Transport utan tungvillkor – överskrider lastprofil SE-A, men överskrider inte banans största axellast och/eller metervikt.
- Transport med tungvillkor – överskrider banans största axellast och/eller metervikt samt eventuellt även lastprofil SE-A.
- Transport med omfattande villkor – överskrider lastprofil SE-A, överskrider banans största axellast och/eller metervikt samt kräver tillfälliga åtgärder i

anläggningen i samband med framförandet av transporten (till exempel transformatorer och vindkraftverk).

Specialtransporter får framföras under förutsättning att Trafikverket tagit emot ansökan och beslutat om (i följande ordning):

1. transportvillkor
2. kapacitet
3. transporttillstånd.

Järnvägsföretaget ansvarar för att specialtransporten framförs enligt gällande transportvillkor och transporttillstånd.

Adressuppgift för frågor om transportvillkor och transporttillstånd för specialtransport, se bilaga 1.1.

Transportvillkor

Ett transportvillkor beskriver under vilka förutsättningar en transport får framföras. Det kan till exempel vara att fordonet endast får framföras på vissa spår eller att det ska framföras med begränsad hastighet på en viss sträcka.

Ansökan om transportvillkor för specialtransport ska göras via [Trafikverkets webbplats](#).

Sträckorna (rutterna) i transportvillkoren bevakas löpande när det gäller framkomlighet.

Handläggningstiden är normalt 5 arbetsdagar. För tunga transporter gäller normalt 15 arbetsdagar. Vid transporter med mer omfattande villkor kan handläggningstiden förlängas ytterligare. Transportvillkor handläggs helgfria vardagar kl 8.00–16.00.

Ett beslut om transportvillkor kan inte överlåtas till någon annan. Däremot kan den som har fått ett beslut om transportvillkor tillåta att någon annan utför transporten.

Ett beslut om transportvillkor gäller tills vidare. Om förutsättningarna för ett beslut om transportvillkor ändras, kan beslutet återkallas omgående.

Kapacitet

Se kapitel 4.7.

Transporttillstånd

Transporttillståndet är ett kvitto på att den sökande får utföra sin specialtransport.

En ansökan om transporttillstånd ska innehålla uppgift om giltigt beslut om transportvillkor och uppgift om den kapacitet som är tilldelad för specialtransporten.

Ansökan om transporttillstånd för specialtransport görs via [Trafikverkets webbplats](#).

Handläggningstiden är normalt 2 arbetsdagar. För transporter som kräver extraordinära åtgärder (skydd, efterbesiktning, åtgärder i anläggningen etcetera)

gäller normalt 12 arbetsdagar. Transporttillstånd handläggs helgfria vardagar klockan 8.00–16.00.

Om förutsättningarna för ett beslut om transporttillstånd ändras, kan beslutet återkallas omgående.

5.4.5.2 Farligt gods

Ansökan om kapacitet görs i form av minimipaket (tågläge) och övriga bantillträdestjänster. Dessutom ska transport av farligt gods anmälas enligt avsnitt 2.6.

5.4.6 Andra tilläggstjänster

Trafikverket tillhandahåller inte andra tilläggstjänster.

5.5 Extra tjänster

5.5.1 Telekommunikationsnät

Trafikverket erbjuder genom Trafikverket ICT tjänster som är kopplade till Trafikverkets kommunikationsnät. För mer information, se [Trafikverkets webbplats](#).

Nät- och telekommunikationstjänster erbjuds även av andra aktörer.

GSM-R

Tillgång till Trafikverkets mobilnät, GSM-R (se avsnitt 3.3.3.3 och 2.7.1) kan ges på två sätt:

- Den sökande tecknar ett abonnemangsavtal med Trafikverket ICT.
- Om ett järnvägsföretag har ett GSM-R-abonnemang i ett annat lands GSM-R-nät, kan detta abonnemang utnyttjas också för tillgång till Trafikverkets nät om avtal (roamingavtal) har tecknats mellan Trafikverket och det aktuella landets operatör av GSM-R-nätet.

För mer information, se [Trafikverkets webbplats](#).

5.5.2 Tillhandahållande av extra information

Utöver Trafikinformation GRUND och Trafikinformation till resenär, se avsnitt 5.2.1, erbjuder Trafikverket tjänster med extra information till järnvägsföretag och trafikorganisatörer.

5.5.2.1 Utökad trafikinformation via utrop och skyltning

Innehållet i tjänsten baseras på vad som efterfrågas och på Trafikverkets möjligheter att tillmötesgå dessa önskemål. Tjänsten tas fram och formas i dialog mellan Trafikverket och avtalsparten och erbjuds sedan på ett icke-diskriminerande sätt till alla sökande. För information om kontaktvägar, se bilaga 1.1.

5.5.2.2 Utbyte av trafikinformation

Tjänsten tillåter Trafikverkets avtalskunder att via ett standardiserat gränssnitt ta emot och lämna järnvägsrelaterad information i form av rådata. Den mottagna informationen kan användas i egna affärstillämpningar.

Informationsutbytet hanteras via ett standardiserat gränssnitt som bygger på TAF-TSI (europeisk järnvägsstandard för informationsutbyte). Överföringen av data bygger på att XML-filer överförs till och från Trafikverket via Webservices. Det är möjligt att få information antingen via prenumeration eller genom att ställa frågor.

Den information som finns tillgänglig är:

- **tidtabeller** (dygnsbaserade tidtabeller för tåg, inklusive uppdateringar kan levereras för ett antal dagar i förväg)
- **trafikhändelser** (sådana händelser som bedöms kunna påverka tågföringen)
- **prognoser** (manuellt inrapporterade beräkningar av tågs ankomst- och avgångstider i händelse av trafikstörning)
- **tidrapporter** (tid då tåg ankommit, avgått eller passerat en trafikplats)
- **aktuella tågsammansättningar**
- **annonseringsinformation.**

När det gäller möjligheten att lämna information, kan tjänsten användas för rapportering av uppgifter inför tågs avgång, se avsnitt 2.4.2.4. För att ta emot data krävs en Webservice enligt specifikation från Trafikverket. För att ställa frågor krävs också ett användarkonto med tillhörande lösenord. För information om kontaktvägar, se bilaga 1.1.

5.5.3 Teknisk kontroll av fordon

I tågläget ingår information i form av rådata från detektoranläggningar längs banan, se avsnitt 3.8.6.1. När fordon passerar en detektoranläggning levereras mätvärden i realtid. Vid ett larm meddelas föraren av det aktuella fordonet. Larmrapporter skickas även via e-post till järnvägsföretaget eller trafikorganisationen. Informationen som beskrivs i detta stycke ingår i Trafikinformation GRUND, se avsnitt 5.2.

5.5.3.1 Tillgång till utökad detektorinformation

Tjänsten ger möjlighet att ta del av, söka i och sortera de mätvärden som registrerats i samband med de egna fordonens detektorpassager. Trafikverket lagrar informationen i 2 år, men den kan även hämtas för lagring i egna system. Tjänsten beställs via [Trafikverkets webbplats](#).

5.5.4 Andra extratjänster

5.5.4.1 Villkor för provkörning av fordon

Provkörning av fordon erbjuds enligt de förutsättningar som anges i avsnitt 2.7.4. Ansökan om villkor för provkörning ska göras skriftligt till Trafikverket på blanketten ”Ansökan om villkor för provkörning”. I ansökan ska tekniska data för fordonet eller fordonskombinationen beskrivas, liksom själva framförandet och de

funktioner som ska provas på fordonet. Trafikverket måste bedöma konsekvenserna av provkörningen för att kunna besluta om villkoren för den. All dokumentation ska vara Trafikverket till handa senast en månad före provkörningen.

Ansökan om kapacitet för provkörning sker enligt samma rutiner som för tågläge med specialtransport, se avsnitt 4.7.1. De utfärdade villkoren för provkörningen jämförs då med beslut om transportvillkor.

Adressuppgift för ansökan om provkörning, se bilaga 1.1.

5.5.4.2 Mätvärden för bullermätning av fordon

Tjänsten innebär att Trafikverket tillhandahåller mätvärden avseende dämpning och ytjämnhet. Mätvärdena är uppmätta enligt TSD Buller (kommissionens beslut 2011/229/EU) på den sträcka som utgör spår för bullermätning, se avsnitt 3.8.6.2. I tjänsten ingår inte iordningsställande av spåret för att uppfylla kraven på referensspår, utan endast mätvärden som anger aktuell status på sträckan.

Mätvärdena kan användas för godkännande av fordon hos Transportstyrelsen. Bullermätningar tillåts även på sträckor som inte uppfyller kraven på referensspår. För godkännande av fordon enligt TSD Buller, måste Trafikverkets mätvärden för ytjämnhet vara uppmätta senast 3 månader före eller efter den tidpunkt då bullermätningen utförs. För dämpning gäller att mätvärden måste vara uppmätta senast 12 månader före eller efter den tidpunkt då bullermätningen utförs.

Trafikverket levererar mätvärden enligt överenskommelse med den som ska använda tjänsten och med hänsyn till planerat datum för bullermätningen.

Adressuppgift för ansökan om mätvärden för bullermätning av fordon, se bilaga 1.1.